

Anne ve Babaların Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocuklarının Gelişimine Yönelik Beklentileri¹

The Expectations Of Parents From Preschool Education Regarding Their Children's Development

Arş. Gör. Şenay Özen Altınkaynak²

Yrd. Doç. Dr. Cengiz Yanıklar³

Özet

Bu araştırmanın amacı, anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocuklarının gelişimine yönelik beklenti düzeylerini belirlemek ve elde edilen sonuçlar ışığında öneriler geliştirmektir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Kars ilinde M.E.B'e bağlı ilköğretim okullarındaki anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına çocukları devam eden 108 anne ve 92 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anketle toplanmıştır. Verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda; anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocuklarının gelişimine yönelik beklentilerinin genelde benzer düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, anne ve babalar, beklentiler, gelişim alanları.

Abstract

This study was conducted to determine the parents' levels of expectations from their children's preschool education and to provide suggestions from the analysis of the data. In this study, the *scanning model* was employed. The research sample comprised 108 mothers and 92 fathers whose children attend primary schools and independent preschools. The data were collected using an interview questionnaire developed by the researchers. The frequency and percentage values of the data were calculated, and the expectation levels of the mothers and fathers regarding the socio-emotional, language, self-care, cognitive and psychomotor development of their children were presented in the form of frequencies and percentages. To sum up, the results of the study show that mothers and fathers have similarly positive expectations from preschools for their children's development.

Keywords: Preschool education, parents, expectations, development area.

¹ Bu çalışma, Doç. Dr. Cengiz Yanıklar danışmanlığında hazırlanmış olan Okul öncesi eğitim ve aile: Anne ve babaların okul öncesi eğitimden beklentileri (Kars ili örneği) başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümünü oluşturmaktadır.

² Hacettepe Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara, ozensenay@gmail.com

³ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Rize

Giriş

0-8 yaş, çocuk gelişiminde en hızlı ve en kritik yıllar olarak ifade edilir. Yapılan araştırmalarda çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının yetişkinlikte, bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlenmiştir. Bu nedenle okulöncesi dönemdeki eğitim, çocuğun ileriki yaşamını etkileyecek önemli bir süreçtir (Oktay, 2003). Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimini destekleyerek, yetişkinlik döneminde daha üretici ve verimli olmalarını ve sahip oldukları potansiyeli tam olarak kullanmalarını sağlamaktadır.

Çocukların gelişim özelliklerini, bireysel farklılıklarını ve yeteneklerini göz önüne alan, fiziksel, duygusal, dil, sosyal ve zihinsel yönden gelişimlerini destekleyen, olumlu kişilik temellerinin atıldığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, kendilerine güven duymalarının sağlandığı nitelikli bir okul öncesi eğitim sürecinden geçen çocukların diğer çocuklara göre, gelecekte okul başarısı daha yüksektir. Ayrıca bu eğitimi alan çocukların sosyal-duygusal, zihinsel, fiziksel ve dil gelişimi açısından da daha üst düzeyde oldukları yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır (Ekinci, 2001; Yazıcı, 2002; Clarke ve Shinn, 2004; Unutkan; 2007). Nitelikli bir okul öncesi eğitimin en önemli bileşenlerinden biri ailedir. Kandır'a (2005) göre, okul öncesi eğitim kurumlarında ne denli nitelikli hizmetler verilirse verilsin, evde aileler tarafından desteklenmedikçe kalıcı davranış değişikliklerinin sağlanması mümkün olmayacaktır. Aile desteğinden yoksun okul öncesi eğitimin hedeflerine tam olarak ulaşılması beklenemez. Anne-baba katılımı sağlanmaksızın okul öncesi eğitimde istenen kalitenin yakalanması zordur. Aile katılımının, hem aile hem de kurum açısından yararları yapılan araştırmalarla da vurgulanmaktadır. Lahaie (2008), aile katılımının çocukların gelişimini önemli ölçüde arttırdığını belirtirken, çocukların matematik başarılarını da arttırdığını tespit etmiştir. Ayrıca araştırmacı aile katılımının ana dili İngilizce olmayan göçmen ailelerin çocukları için faydalı olduğunu vurgulayarak, bu katılımın çocukların okula hazır bulunuşluğunu etkilediğini belirtmiştir. Cabrera ve arkadaşları (2007), baba katılımının çocukların bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimlerini etkilediğini belirtmektedir. Aile katılımının önemini vurgulayan bir başka araştırmada Starr (2003), okula etkin bir şekilde katılan ailelerin çocuklarının akademik başarılarının daha yüksek olduğunu, okuldaki şiddet olaylarına katılma eğilimlerinin ise daha düşük olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, Arı'nın da (2005) ileri sürdüğü gibi, ailenin, çocuğun ilk ve doğal eğitimcisi olması nedeniyle eğitim sürecine aktif katılımının sağlanması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Okulöncesi dönemde, çocuğa dış dünyayı tanıma olanağı veren, ona çeşitli alışkanlıklar kazandıran temel kurum olan aile içinde çocuk, gelecekteki yaşantısı için gerekli

deneyimleri kazanırken, okulöncesi eğitim kurumlarında bu deneyimleri pekiştirme ve zenginleştirme fırsatını bulur. Aile katılımı, okulöncesi eğitim programının önemli bir parçasını oluşturmali ve kurumda verilen eğitimin devamlılığı, ailenin çocuğunu daha iyi tanınması, program konusunda bilgi sahibi olabilmesi gibi nedenlerle mutlaka planlı olarak yapılmalıdır (Oktay, Unutkan, 2003). Aile katılımının sağlayacağı katkılar göz önüne alındığında, okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarıyla birlikte anne-babaların ihtiyaç ve beklentilerini de dikkate alıp, eğitim sürecine aktif katılımlarını sağlayacak programlar geliştirmeleri önem kazanmaktadır. Erken çocukluk dönemindeki aile beklentilerinin sosyal psikoloji, çocuk gelişimi psikolojisi ve aile eğitiminin odak noktası olduğunu belirten Aibao, Xiaofeng ve Hajime (2007), bu beklentilerin çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimlerini etkilediğini ifade etmektedir. Farklı sosyoekonomik düzeylere, eğitim durumlarına, yaşam biçimlerine yani farklı karakteristik özelliklere sahip ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik beklentileri de farklılık gösterebilmektedir. Ancak bu farklılıklara rağmen anne ve babaların, okul öncesi dönemin çocuk gelişiminde önemli olduğu ve çok iyi değerlendirilmesi gerektiğinin bilincine varmaları ve buna bağlı olarak okul öncesi eğitimden yararlanma yoluna gitmeleri büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte okul öncesi eğitim kurumlarının aileyi eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görmesi, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının yanı sıra anne ve babaların beklentilerini de dikkate alması okul öncesi eğitimin niteliğinin artmasını sağlayacaktır.

Ailelerin eğitim kurumlarında uygulanan programların hedefleri hakkındaki görüşleri eğitim programlarının başarısında önemli rol oynar (Einarsdóttir, 2010). Araştırmalar ailelerin beklentileri ile çocukların başarı puanları arasında açık bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ailelerin eğitim düzeyi ile ilgili beklentileri, çocukların çeşitli konulardaki (dil, matematik gibi) başarıları hakkında ipuçları verir ve bu beklentilerin etkisi daha sonraki okul yıllarında devam etme eğilimindedir (Entwisle ve ark., 2005; Neuenschwander ve ark., 2007; Beal ve Crockett, 2010).

Ayrıca anne ve babaların okul öncesi eğitim kurumları ile işbirliği içinde olması ve öğrenme sürecine aktif katılımları; hızla değişen dünyada çocuk eğitimi ve gelişim konusunda bilgilenmelerini sağlayarak çocuklarının sağlıklı ve başarılı bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunacaktır. Böylece okul öncesi eğitim hem çocuğun sosyalleşmesini ve ilköğretime hazırlanmasını hem de anne ve babaların çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilenmesini sağlayacaktır.

Bu araştırma anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocuklarının gelişimine yönelik beklenti düzeylerini ortaya koymak, bu beklentileri göz önünde bulundurarak anne ve

babaların çocuk eğitimi konusunda ihtiyaç duyduğu konuları belirleyip bunları gidermeye yönelik çalışmaları düzenlemeye yardımcı olmak açısından önemlidir. Anne ve babaların beklentilerini dikkate almak programların başarıyla uygulanmasını kolaylaştırır. Nitelikli bir okul öncesi eğitim ailenin çocuk üzerindeki etkisini göz önüne alarak aileyi eğitimin vazgeçilmez bir ögesi olarak ele alır. Ailelerin okul öncesi eğitime yönelik beklentilerini belirlemek, nitelikli okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocuklarının gelişimine yönelik beklenti düzeylerini belirlemek ve elde edilen sonuçlar ışığında öneriler geliştirmektir. Belirlenen amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

Anne ve babaların, okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının;

- sosyal-duygusal gelişimine yönelik beklenti düzeyleri nedir?
- dil gelişimine yönelik beklenti düzeyleri nedir?
- öz bakım becerilerinin gelişimine yönelik beklenti düzeyleri nedir?
- bilişsel gelişimine yönelik beklenti düzeyleri nedir?
- psikomotor gelişimine yönelik beklenti düzeyleri nedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada “tarama modeli” kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığı tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kars ili ve ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların aileleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Kars il merkezinde M.E.B’e bağlı ilköğretim okullarındaki anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına çocukları devam eden ve random yolla seçilen 108 anne ve 92 baba oluşturmaktadır. Örneklemin %54’ünü anneler, %46’sını babalar oluşturmaktadır. Babaların tamamı bir işte ücret karşılığı çalışmaktadır. Annelerin %30,6’sının bir işte ücret karşılığı çalıştığı, %69,4’ünün ise çalışmadığı belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Uygulanması

Bu araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen bir anketle toplanmıştır. Uygulanan anket anne ve babaların demografik nitelikleri ile beklenti düzeylerini belirleyecek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; anne ve babaların yaşları, eğitim durumları, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklarının cinsiyetleri ve sahip oldukları çocuk sayısı ile ilgili bilgileri edinmeye yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde; anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocukların sosyal, duygusal, dil, bilişsel, psikomotor ve özbakım becerilerinin gelişimine yönelik beklenti düzeylerini belirleyecek 32 soru yer almaktadır. Beklenti düzeylerini belirleyecek olan anket “Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde 5’li likert ile derecelendirilmiştir. Anketin içeriği literatür çalışması, anne-babalar ve okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenler ile yapılan görüşmeler doğrultusunda oluşturulmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra yapılan pilot çalışma sonucunda anketin Alpha iç tutarlılık katsayısı % 0.86 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 12.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Anne ve babaların çocuklarının sosyal-duygusal, dil, öz bakım becerileri, bilişsel ve psikomotor gelişimlerine yönelik beklenti düzeyleri frekans ve yüzde değerleri şeklinde sunulmuştur.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocuklarının gelişimine yönelik beklentileri beş kategoride ele alınmış ve her bir kategoriye ilişkin yüzde ve frekanslar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Anne ve babaların çocuklarının sosyal-duygusal, dil, bilişsel, öz bakım ve psikomotor gelişimlerine yönelik beklenti düzeyleri tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1.

Anne ve Babaların Çocuklarının Sosyal-Duygusal Gelişimine Yönelik Beklentilerinin Dağılımı

Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%

1. Okul kurallarına alışması için, grupla birlikte hareket etme ve gruba uyma alışkanlığı kazandırarak, sosyalleşmesini sağlamalı	134	67,0	61	30,5	5	2,5	0	0	0	0
2. Kendi hakkını korumanın yanında, başkasının hakkına saygı gösterme becerisi kazandırmalı	85	42,5	87	43,5	18	9,0	10	5,0	0	0
3. Rahatsız edici duygularını(kıskançlık, öfke gibi) uygun şekilde ifade etmesine katkıda bulunmalı	58	29,0	74	37,0	15	7,5	34	17,0	19	9,5
4. Sorumluluk alma ve aldığı sorumluluğu yerine getirme alışkanlığını kazandırmalı	144	72,0	49	24,5	7	3,5	0	0	0	0
5. İşbirliği, paylaşma ve yardımlaşma duygularını geliştirmeli	125	62,5	68	34,0	6	3,0	1	0,5	0	0
6. Atatürk, vatan, millet, bayrak gibi milli değerlere bağlılıklarını arttırmalı	166	83,0	34	17,0	0	0	0	0	0	0
7. Toplum içinde kendisinden beklenen uygun davranışları göstermesine katkıda bulunmalı	63	31,5	82	41,0	22	11,0	32	16,0	1	0,5
8. Yaşlılarıyla geçinme becerisi kazandırmalı	139	69,5	60	30,5	0	0	0	0	0	0

Tablo 1’de anne ve babaların çocuklarının sosyal gelişimine yönelik beklentileri incelendiğinde, araştırma kapsamındaki anne ve babaların büyük çoğunluğu çocuklarının sosyal-duygusal gelişimine yönelik ifadeler katıldıklarını belirtmişlerdir. Anne ve babaların çocuklarının sosyal-duygusal gelişimine yönelik beklentilerinden biri olan “rahatsız edici duygularını(kıskançlık, öfke gibi) uygun şekilde ifade etmesine katkıda bulunmalı” ifadesine ebeveynlerin % 66’sı katıldıklarını belirtirken %26,5’i katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2.

Anne ve Babaların Çocuklarının Dil Gelişimine Yönelik Beklentilerinin Dağılımı

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
9. Türkçeyi doğru ve güzel konuşmasına katkıda bulunmalı	169	84,5	31	15,5	0	0	0	0	0	0
10. Kelime hazinesini geliştirmeli	159	79,5	41	20,5	0	0	0	0	0	0
11. Dinleme becerisini geliştirmeli	129	64,5	64	32,0	6	3,0	0	0	1	0,5
12. Düşündüklerini ifade edebilme becerisi kazandırmalı.	157	78,5	43	21,5	0	0	0	0	0	0
13. Konuşurken sesinin tonunu uygun bir şekilde kullanmasına katkıda bulunmalı	73	36,5	76	38,0	23	11,5	26	13,0	2	1,0

14. Başkalarıyla iletişim kurma becerisini geliştirmeli.	141	70,5	59	29,5	0	0	0	0	0	0
--	-----	------	----	------	---	---	---	---	---	---

Tablo 2’de anne ve babaların çocuklarının dil gelişimine yönelik beklentileri incelendiğinde, Türkçeyi doğru ve güzel konuşmasına katkıda bulunmalı (%100), kelime hazinesini geliştirmeli (%100), düşündüklerini ifade edebilme becerisi kazandırmalı (%100), dinleme becerisini geliştirmeli (%96,5) ifadesine ailelerin katıldıkları görülmektedir. “Konuşurken sesinin tonunu uygun bir şekilde kullanmasına katkıda bulunmalı” (%74,5) ifadesi dışında diğer ifadeler ebeveynlerin tamamına yakını katılmaktadır.

Tablo 3.

Anne ve Babaların Çocuklarına Özbakım Becerilerinin Gelişimine Yönelik Beklentilerinin Dağılımı

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
15. Kendini kazalardan ve tehlikelerden koruyabilmeyi öğretmeli	145	72,5	52	26,0	3	1,5	0	0	0	0
16.Sağlıklı yaşam için gerekli temizlik kurallarıyla ilgili bilgiler kazandırmalı	145	72,5	54	27,0	0	0	1	0,5	0	0
17. Beslenme alışkanlığını yetişkinlerin istediği şekilde edinmesine katkıda bulunmalı	75	37,5	70	35,0	30	15,0	20	10,0	5	2,5
18. Sağlıklı yaşamak için dinlenmenin gerekliliğini öğretmeli	110	55,0	87	43,5	1	0,5	1	0,5	1	0,5
19. Hastalıklardan korunmak için uyulması gerekli kuralların öğretimi 1.sınıftan başlamalı	55	27,5	43	21,5	12	6,0	64	32,0	26	13,0
20.Kendi ihtiyaçlarını bağımsız olarak giderebilme alışkanlığı kazandırmalı	132	66,0	60	30,0	3	1,5	2	1,0	3	1,5

Tablo 3’te anne ve babaların çocuklarının öz bakım becerilerinin geliştirilmesine yönelik beklentileri incelendiğinde, beslenme alışkanlığını yetişkinlerin istediği şekilde edinmesine katkıda bulunmalı (%72,5) ve hastalıklardan korunmak için uyulması gerekli kuralların öğretimi 1.sınıftan başlamalı (%49) ifadeleri dışında diğer ifadelerde anne ve babaların çoğunluğunun olumlu yönde hem fikir olduğu görülmektedir (kendini kazalardan ve tehlikelerden koruyabilmeyi öğretmeli %98,5, sağlıklı yaşam için gerekli temizlik kurallarıyla ilgili bilgiler kazandırmalı %99,5, sağlıklı yaşamak için dinlenmenin gerekliliğini öğretmeli %98,5, kendi ihtiyaçlarını bağımsız olarak giderebilme alışkanlığı kazandırmalı %96).

Tablo 4.

Anne ve Babaların Çocuklarının Bilişsel Gelişimine Yönelik Beklentilerinin Dağılımı

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
21. Sayıları tanıtımı, nesnelere basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapabilme becerilerinin kazandırılmasına yönelik aktiviteler çok fazla yapılmalı	89	44,5	86	43,0	12	6,0	12	6,0	1	0,5
22. Olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilme becerisi kazandırılmalı	134	67,0	62	31,0	3	1,5	1	0,5	0	0
23. Günlük yaşamda karşılaştığı problemleri çözme becerilerinin geliştirilmesi büyük ölçüde ailelere bırakılmalı	21	10,5	42	21,0	29	14,5	91	45,5	17	8,5
24. Kendi kendine karar verme becerisi kazandırılmalı	124	62,0	67	33,5	6	3,0	3	1,5	0	0
25. Az-çok, büyük-küçük, doğru-yanlış gibi temel kavramları geliştirmesine katkıda bulunmalı	137	68,5	62	31,0	0	0	1	0,5	0	0
26. Varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirmeyi öğretmeli	123	61,5	71	35,5	3	1,5	3	1,5	0	0

Tablo 4’te anne ve babaların çocuklarının bilişsel gelişimine yönelik beklentileri incelendiğinde, “günlük yaşamda karşılaştığı problemleri çözme becerilerinin geliştirilmesi büyük ölçüde ailelere bırakılmalı” ifadesine anne ve babaların %54’ü katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu ifade dışındaki diğer ifadeler anne ve babaların tamamına yakını katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 5.

Anne ve Babaların Çocuklarının Psiko-motor Gelişimine Yönelik Beklentilerinin Dağılımı

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
27. El becerilerini geliştirmesine katkıda bulunmalı	118	59,0	81	40,5	1	0,5	0	0	0	0
28. Dayanıklılık, esneklik ve çeviklik gibi temel becerilerini geliştirmeli	87	43,5	108	54,0	5	2,5	0	0	0	0
29. Denge gerektiren hareketleri (farklı zeminlerde yürümek, tek ayak üzerinde durmak gibi) fazla yapması sakıncalı olabileceğinden bu hareketler çok fazla yaptırılmamalı	53	26,5	79	39,5	42	21	24	12,0	2	1,0

30.Engellerle karşılaştığında seri ve çabuk hareket etme becerisini geliştirmeli	90	45,0	98	49,0	6	3,0	4	2,0	2	1,0
31. Arkadaşları ile bedenselliğe dayalı oyun oynama becerisi geliştirebilmeli	71	35,5	102	51,0	17	8,5	9	4,5	1	0,5

Tablo 5’te anne ve babaların okul öncesi eğitim kurumlarından çocuklarının psikomotor gelişimlerine yönelik beklentileri incelendiğinde, genel olarak araştırmaya katılan anne ve babaların bu becerilerin kazandırılması yönünde olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Ancak denge gerektiren hareketlerin yapılması konusunda anne ve babaların %66’sı olumlu yönde görüş belirtirken, %13’ünün bu ifadeye katılmayarak, %21’inin ise kararsız kalarak farklı görüşte oldukları göze çarpmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Anne ve babaların okul öncesi eğitime yönelik beklenti düzeylerini belirlemek ve elde edilen sonuçlar ışığında öneriler geliştirmek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre araştırma kapsamına alınan annelerin büyük bölümünün çalışmadığı ve evde çocuğuna bakabilecek annelerden oluştuğu görülmektedir. Tokuç (2007) ve Kaya (2002) tarafından yapılan araştırmalarda çalışan annelerin büyük bölümü, çalışmamaları ya da çocuğunun evde eğitim ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması durumlarında bile çocuklarını anasınıfına göndereceklerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamındaki annelerin evde çocuğunun bakımını sağlayabileceği halde çocuklarını okul öncesi eğitim kurumlarına göndermeleri ailelerin okul öncesi dönemin önemini kavramaları açısından önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Anne ve babaların çocuklarının sosyal gelişimine yönelik beklentileri incelendiğinde; sosyalleşmeye katkıda bulunma, çocuklarda işbirliği, paylaşma, yardımlaşma, sorumluluk alma ve aldığı sorumluluğu yerine getirme gibi alışkanlıklar geliştirme, milli ve ulusal değerlere bağlılıklarını artırma şeklindeki beklentilerin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi eğitimin, çocukların sosyal gelişimini desteklemesi, sosyalleşmesini sağlaması gerektiği konusunda anne ve babalar aynı olumlu görüşte birleşmektedir. Bu sonuca göre; annelerin çocuklarının sosyal gelişimini destekleme konusunda okul öncesi eğitim kurumlarını önemsedikleri söylenebilir. Metin ve arkadaşları (1993)’e göre; anne ve babalar evde çocuklarının gelişimi için gerekli eğitimsel ortam ve materyalleri sağlasalar bile; onların toplumsallaşması ve akranlarıyla sosyal ilişkiler yoluyla birtakım kazançlar elde edebilmesi için sistemli olarak düzenlenmiş ortamların gereğini hissetmektedirler. Aynı araştırmada anne-babaların anaokulundan beklentileri ele alındığında “sosyal davranışları öğrenir” beklentisinin birinci sırayı aldığı görülmektedir. Lane ve arkadaşları’nın (2007),

öğretmenlerin ve ailelerin beklentilerini inceledikleri araştırmada aileler, okul başarısı için 3 becerinin (yönergeleri izleme, yetişkinlerle çatışma durumunda öfkesini kontrol etme, arkadaşlarıyla çatışma durumunda öfkesini kontrol etme) çok önemli olduğunu ve bu becerilerin okul öncesinde kazandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Şahin, Sak ve Şahin (2013) tarafından yapılan araştırmada ailelere eğitim kurumlarından beklentileri sorulduğunda çocuklarıyla ilgili beklentileri sıralamışlardır. Pek çok aile okul öncesi eğitim kurumlarından çocuklarının sosyal gelişimine destek olmasını beklediklerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan ailelere göre okul, arkadaşları ile sosyalleşme, paylaşmayı öğrenme, kendini etkili şekilde ifade etme, özgüven duyma ve etkili iletişim kurma konularında çocuklara destek olmalıdır. Ayrıca bazı ailelere göre okul çocuklardaki yanlış davranışları azaltmanın yollarını bulmalıdır. Dolayısıyla yapılan araştırmalar da bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermekte ve ailelerin, yaşamın ilk yıllarında sosyalleşmeyi sağlama açısından okul öncesi eğitime önem verdiklerini göstermektedir. Ancak okul öncesi eğitimin çocuklara öfke, kıskançlık gibi duygularını ifade etme becerisini kazandırması gerektiği konusunda annelerin görüşleri arasında farklı görüşler göze çarpmaktadır. Bazı anne ve babalar bu görüşe katıldıklarını belirtirken diğerleri bu konuda olumsuz yönde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Saldırganlığın en önemli nedeni çocuğun duygularını ifade edememesi veya ifade edilmesine fırsat verilmemesidir. “öfkelenim” diyen kişi öfkesini ifade etme imkânı bulduğu için, büyük oranda öfkesi azalır ve dolayısıyla öfkesini yol açtığı saldırganlıktan da vazgeçer (Akbaba 2004). Bu bağlamda çocuğa okul öncesi dönemde kıskançlık, öfke, kızgınlık gibi duygularını uygun şekilde ifade etme becerisini kazandırmak hem çocuğun saldırganca davranmasını önlemesi hem de problemlerini çözmesine yardımcı olması açısından önemlidir.

Anne ve babaların okul öncesi eğitimden beklenti düzeylerinin benzer ve yüksek olduğu bir diğer konu, çocuklarının dil gelişimine yönelik beklentileridir. Anne ve babalar okul öncesi eğitimden çocukların kelime hazinesini geliştirmesini, Türkçeyi doğru ve etkili konuşmayı öğretmesini, çocuklara kendini ifade etme ve başkalarını anlama becerisi kazandırmasını beklemektedirler. Araştırmadan elde edilen bulgular, Şahin ve arkadaşları (2013) tarafından ailelerin okul öncesi eğitim hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların Türkçeyi akıcı bir şekilde konuşabilmesi ve yabancı dil öğrenebilmesi ailelerin dil gelişimi ile ilgili beklentileri arasındadır. Hsieh (2008), Taiwan’daki ailelerin okul seçimini ve beklentilerini incelediği araştırmada, aileler okul öncesi eğitim almama durumunda çocuklarının yaşlılarından geride kalmasından endişelendiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan aileler okul öncesi eğitimden çocuklara okuma, yazma ve aritmetik

işlemler gibi beceriler kazandırmasını beklediklerini ifade etmişlerdir. Genel olarak; anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocuklarının dil gelişimine yönelik beklenti düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir.

Okul öncesi eğitimin amaçlarından biri de çocuklarda özbakım becerilerinin gelişimini sağlamaktır. Araştırma kapsamında anne ve babalara yöneltilen çocuklarının özbakım becerilerinin gelişimine yönelik beklenti düzeylerinin de yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Anne ve babaların okul öncesi eğitime yönelik beklentilerinden bir diğeri çocuklarının bilişsel gelişimi ile ilgilidir. Anne ve babalar çocuklarının bilişsel gelişimine yönelik beklentilerinin pek çoğunda olumlu yönde hemfikirlerdir. Ancak günlük yaşamda karşılaşılan problemleri çözme becerisinin büyük ölçüde ailede kazandırılması gerektiği konusuna anne ve babalar katılmadıklarını belirtmişlerdir. Anne ve babalar problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde yalnızca kendilerinin değil okul öncesi eğitim kurumlarının da sorumluluk üstlenmesini beklemektedirler. Metin ve arkadaşları (1993), anne ve babaların anaokulundan beklentilerini tespit etmek için, anaokuluna devam eden 3–6 yaş grubundaki 90 çocuğun anne ve babasına anket uygulamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, anne ve babaların anaokulundan beklentileri; sosyal davranışları öğrenme, eğitim olanaklarından daha fazla yararlanma, kendi işlerini yapmayı öğrenme, güvenli bir ortam sağlama, ilkokula hazırlama, daha fazla oyun, oyuncak ve oyun arkadaşı bulma şeklinde sıralanmıştır. Anne ve babaların çocukları ile ilgili problem durumlarında anaokulundan beklentilerinin sırasıyla; eğitimci ile karşılıklı problem çözme, eğitimcinin mesleki bilgilerini kullanarak problemi çözmesi ve eğitimcinin çocukla görüşmesi olduğu saptanmıştır. Problemlerinin ve çözümlerinin sadece okulla ya da sadece aile ile ilişkili olduğunu düşünmek bir yanılgı olabileceği gibi bu becerilerin geliştirilmesinin de sadece aileye bırakılması doğru bir tutum olmayacaktır.

Anne ve babaların okul öncesi eğitimden çocuklarının psikomotor gelişimlerine yönelik beklentileri incelendiğinde, bu gelişimin desteklenmesi konusunda da anne ve babaların aynı olumlu görüşte birleştikleri görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde, anne ve babaların çocukların bazı gelişim alanlarındaki beklentileri benzer düzeyde olmasına rağmen bazı beklentilerinin farklılaşabileceği söylenebilir. Yapılan araştırmalarda ailelerin demografik özelliklerinin okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik beklentilerini etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Kıldan (2013) tarafından yapılan araştırmada ailelerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin, öğrenim durumlarına ve gelir düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ailelerin beklentileri öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmaktadır. Saçkes (2013) tarafından yapılan bir başka araştırmada, 36-72 Aylık

Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan gelişim alanları ile ilgili ailelerin önceliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ailelerin gelişim alanları ile ilgili öncelikleri sosyoekonomik duruma, çocukların cinsiyetine ve yaşlarına göre farklılık göstermektedir.

Araştırma sonunda geliştirilen öneriler şunlardır: Okul öncesi dönemin çocuğun ileriki yaşamında, sosyal-duygusal, dil, bilişsel ve psikomotor gelişimindeki etkileri konusunda anne ve babalar bilgilendirilmelidir. Bunun için anne ve babalara okul öncesi eğitimin amaçlarını, önemini ve programını tanıtıcı toplantılar düzenlenebilir. Ailelerin çocuk eğitimi ve gelişimi konusunda gereksinim duyduğu konular belirlenmeli ve bunları gidermeye yönelik programlar düzenlenmelidir. Okul öncesi eğitim programları hazırlanırken, anne ve babaların bu kurumlar ile bu kurumlarda yürütülen programlara yönelik beklentileri göz önünde bulundurulmalı ve bu beklentilere yönelik katılım çalışmaları düzenlenmelidir. Ailelerin okul öncesi eğitimden beklentilerini farklı değişkenlere göre inceleyen araştırmalar yürütülmelidir.

Kaynakça

- Aibao, Z., Xiaofeng, M., Hajime, A. (2007). Parental Expectation of Early Childhood Education: Comparison Between China, Japan and Korea. *Front.Educ.China*, 2(1), 140-147.
- Akbaba, S. (2004). Psikolojik Sağlığı Koruyucu Rehberlik ve Psikolojik Danışma. PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Arı, M. (2005). Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitimi ve Kalitenin Önemi, Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1 (Ed. Müzeyyen Sevinç). Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Beal, S. J., & Crockett, L. J. (2010). Adolescents’ occupational and educational aspirations and expectations: Links to high school activities and adult educational attainment. *Developmental Psychology*, 46, 258–265.
- Cabrera, N., Shannon, J. D., Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers’ Influence on Their Children’s Cognitive and Emotional Development: From Toddler to Pre-K. *Applied Developmental Science*, 4, 208-213.
- Clarke, B., Shinn, M. R. (2004). A Preliminary Investigation into The ,Dentification And Development of Early Mathematics Curriculum- Based Measurement. *School Psychology review*, 33, (2), 234-248.
- Einarsdóttir, J. (2010). Icelandic parents’ views on the national policy on early childhood education. *Early Years: Journal of International Research and Development*, 30 (3), 229-242.

- Ekinci, O. (2001). Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Başarısı Üzerine Etkisi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Entwisle, D. R., Alexander, K. L., & Olson, L. S. (2005). First grade and educational attainment by age 22: A new story. *American Journal of Sociology*, 110(5), 1458–1502.
- Hsieh, C., (2008). Parental Choice of Preschool in Taiwan. University of Bath, Unpublished Master Thesis.
- Kalaycı, Ş. (2005). Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Asil Yayınları, Ankara.
- Kandır, A. (2005). Erken Çocukluk Eğitiminde Kaliteyi Belirleyen Ölçütler, Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1 (Ed. Müzeyyen Sevinç). Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınları. Ankara.
- Kaya, Ö. M. (2002). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi ve Katılımları İle Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne-Baba Görüşleri, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Kıldan, A.O. (2013). Analysis of the Expectation Levels of the Parents from the Preschool Education Institution in Terms of Various Variables. *International Journal of Educational Research and Technology*, 4 (1), 06 – 12.
- Lahaie, C. (2008). School readiness of children immigrants: Does parental involvement play a role? *Social Science Quarterly*, 89(3), 684-705.
- Lane, K.L., Stanton-Chapman, T., Jamison, K.R., Phillips, A. (2007). Teacher and Parent Expectation of Preschoolers' Behavior: Social Skills Necessary for Success". *Topics in Early Childhood Special*, 27(2), 86-97.
- Metin, N., Arı, M., Güneysu, S., Dikmen, B., Atik, B., Aydın, C., Üstün, E., Uysal, N. (1993). Anne Babaların Anaokulundan Beklentileri. 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa yayınları, İstanbul.
- Neuenschwander, M. P., Vida, M., Garrett, J. L., & Eccles, J. S. (2007). Parents' expectations and students' achievement in two western nations. *International Journal of Behavioral Development*, 31, 594–602.
- Oktay, A. (2003). 21.Yüzyıla Girerken Dünya da Yaşanan Değişimler ve Erken Çocukluk Eğitimi. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

- Oktay, A. ve Unutkan, Ö. (2003). Aile Katılımı, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Saçkes, M. (2013). Priorities for developmental areas in early childhood education: a comparison of parents' and teachers' priorities. *Educational Sciences: Theory & Practice – 13* (3), 1684-1690.
- Starr, L. (2003). A Dozen Activities to Promote Parent Involvement. www.educationworld.com'dan alınmıştır.
- Şahin, B.K., Sak, R., Şahin, İ.T. (2013). Parents' views about preschool education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 89. 288 – 292.
- Tokuç, H. (2007). Anne Ve Babaların Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Görüş Ve Beklentilerinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Unutkan, Ö.P. (2007). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Matematik Becerileri Açısından İlköğretime Hazır Bulunuşluğunun İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32, 243-254.
- Yazıcı, Z. (2002). Okul Öncesi Eğitimin Okul Olgunluğu Üzerine Etkisinin İncelenmesi, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:155-156.

Extended Abstract

Purpose

Preschool education, by means of supporting children's cognitive, physical, and socio-emotional development, help children reach their full potential, and become more productive and efficient adults. One of the most important components of a qualified preschool education is family. It is important that mothers and fathers should be aware of the significance of preschool education to their children's development and utilize it completely. At the same time, it is also important for preschools to recognize family as an integral part of education and to consider the interests and needs of the children, and the expectations of their parents to raise the quality of preschool education. The cooperation of mothers and fathers with preschools and their active participation in the learning processes contribute to the development of the children's healthy personality by keeping them informed of their children's education and development in the rapidly changing world. Therefore, preschool education should prepare children for primary education and provide them opportunities for socialization while keeping mothers and fathers informed of their children's development and education.

This study contributes to the current body of literature by providing insight into the expectation levels of mothers and fathers from preschool education regarding their children's development, determining the issues mothers and fathers have regarding their children's education, and arranging studies towards improving these facts. Taking the expectations of mothers and fathers into account helps preschools successfully implement programs. Qualified preschool education considers the effect of family on children and recognizes family as an indispensable element of education. Determining the expectations of mothers and fathers from preschool education contributes significantly to the development of qualified preschool educational programs. To this end, this study aims is to determine the expectation levels of parents from preschool education regarding their children's development and to provide suggestions on the basis of the results of the analysis of the data. More specifically, this study aims to determine the expectation levels of mothers and fathers in terms of the socio-emotional, language, self-care, cognitive and psychomotor development of their children while attending preschool.

Method

In this study, the *scanning model* was employed. The research sample comprised of randomly chosen 108 mothers and 92 fathers, whose children attend nursery classes at primary schools and independent preschools under the Ministry of National Education in Kars city center. The data were collected through an interview questionnaire developed by the researchers. This questionnaire consisted of two sections: one for the demographic information of the mothers and fathers and the other for their expectation levels. The first section contained questions related to the mothers' and fathers' ages, educational qualifications, children's genders, children's preschools, and numbers of children. The second section contains 32 questions regarding the expectation levels of the mothers and fathers from preschool education regarding the socio-emotional, language, cognitive, psychomotor and self-care ability development of their children. The questionnaire was developed based on existing studies and the researchers' interviews with preschool teachers, mothers, and fathers. After taking into account expert views, the Cronbach's alpha internal consistency coefficient of the questionnaire from the pilot study was found to be 0.86.

For the data analysis, the SPSS 12.0 software package was employed. The frequency and percentage values of the data were calculated, and the expectation levels of the mothers and fathers regarding the socio-emotional, language, self-care, cognitive and psychomotor development of their children were presented in the form of frequencies and percentages.

Result, Discussion and Conclusion

From the analysis of the demographic information collected in the study, it was revealed that most mothers in the study were housewives, and therefore, were the primary caretakers of their children. The fact that most of the families who take care of their children at home send their children to preschools can help in understanding the significance of preschool education to families. From the analysis of the data on the expectations of mothers and fathers regarding the socio-emotional development of their children, it was determined that they have high expectations that preschool education will help provide socialization opportunities to children and help develop values such as cooperation, sharing, helping, taking responsibility and loyalty towards the country. The mothers and fathers had similarly high expectations from preschool education regarding the socio-emotional development of their children. From these results, it can be said that both mothers and fathers have high expectations from preschool education. Meanwhile, the mothers and fathers also had high expectations from preschool education regarding the language development of their children. The mothers and fathers expect that preschool education will improve their children's vocabulary, Turkish-speaking abilities, self-expression and understanding others. Likewise, the mothers' and fathers' expectations from preschool education regarding the development of their children's self-care abilities were also high. Regarding the cognitive development of their children, the mothers' and fathers' expectations were also positive; however, they do not believe families are the only ones who should develop children's problem-solving abilities. Rather, they believe preschools should also help develop these abilities. Assuming that problems and solutions are only related with schools or families may be incorrect, leaving the development of problem-solving abilities solely to families may not be an ideal approach. Finally, the mothers and fathers also had similarly high expectations from preschool education regarding the psychomotor development of the children. To sum up, the results of the study show that even though the mothers and fathers have similarly positive expectations from preschools for their children's development, their expectation levels may vary.

Suggestions

From the findings, the following suggestions were developed. First, mothers and fathers should be informed of how preschool education affects the socio-emotional, language, cognitive and psychomotor development of children, which in turn affect the children's futures. Therefore, preschools should preferably arrange meetings with parents to introduce their programs' objectives and importance. Preschools should also determine the issues

mothers and fathers have regarding their children's development and education and should address these issues. Preschools should also take into account mothers' and fathers' expectations in the preparation of programs. Future research should analyze the expectations of parents from preschool education in terms of other variables not included in the current study.